

Vad vill partierna om utbildning för hållbar utveckling?

- En granskning av partiernas skolpolitik

Innehåll

SAMMANFATTNING	4
INLEDNING.....	5
METOD	5
RESULTAT.....	6
Propositioner.....	6
Skrivelser	6
Motioner.....	7
FOLKPARTIET	8
Utdrag ur Folkpartiets skolpolitik:.....	8
Lärarna.....	8
Motioner, betänkanden, mm	9
Interpellationsdebatt 14 jan 2014, Jan Björklund	9
MODERATERNA	11
Grundskolan	11
Lärare.....	11
Motioner, betänkanden, mm	11
SOCIALDEMOKRATERNA	12
Lärarna.....	12
Rektor	12
Betygen.....	13
Högskola	13
Motioner, betänkanden, mm	13
Interpellationsdebatt 14 jan 2014, Jan Björklund	14
MILJÖPARTIET.....	15
PM - Insatser för stärkt läsande i skolan (2013).....	15
PM – Räddningsplan för lärarlegitimationsreformen (2013)	15
Motioner, betänkanden, mm	15
CENTERPARTIET	16
Grundskolan	16
Gymnasieskolan.....	16
Lärare.....	16

Motioner, betänkanden, mm	16
KRISTDEMOKRATERNA	17
Lärarna – nyckelpersoner för en bra skola	17
Kvalitetssäkra skolans metoder	17
Tydliga mål, tydliga krav och tidigt stöd	18
Varje elev ska få stöd att nå sin fulla potential	18
Skolor i utsatta områden	18
Rättvisa och rättvisande betyg	18
Fritt skolval för alla	18
Ledning och styrning – fokus på pedagogiskt ledarskap	19
Grundskolan	19
Gymnasieskolan	19
Motioner, betänkanden, mm	19
VÄNSTERPARTIET	20
Betyg	20
Motioner, betänkanden, mm	20
SVERIGEDEMOKRATERNA	21
Motioner, betänkanden, mm	21
DISKUSSION	22
BILAGA 1 – regeringens skrivelse 2013/14:145	23
BILAGA 2 – motion 2013/14:Ub518 (M)	24
BILAGA 3 – motion 2013/14:Ub341 (S)	25
BILAGA 4 – motion 2013/14:Ub375 (MP)	26
BILAGA 5 – motion 2013/14:Ub328 (S)	28
BILAGA 6 – motion 2012/13:Ub218 (S)	29
BILAGA 7 – motion 2011/12:Ub392 (S)	31
BILAGA 8 – Interpellationsdebatt 2014-01-14	32

SAMMANFATTNING

Naturskyddsföreningen kartlägger i denna rapport vad riksdagspartierna säger om utbildning för hållbar utveckling. Granskningen visar att inget parti i sitt partiprogram nämner något om undervisning och lärande om hållbar utveckling och miljö.

Folkpartiets Jan Björklund, skolminister, säger att ”hållbar utveckling är en av skolans huvuduppgifter och skolorna jobbar med det varje dag”, men undersökningar visar att det inte stämmer. Miljöpartiets Gustav Fridolin vill bland annat införa en läsa-skriva-räkna-garanti i skolan, men partiprogrammet nämner inte hållbar utveckling i skolan vid något tillfälle. Moderaterna säger att skolan måste bli mer modern och relevant för eleven både vad gäller ämnen, innehåll och arbetsätt, men går inte in på miljö och hållbar utveckling i skolan. Socialdemokraterna säger att de prioriterar investeringar i skola och utbildning för att rusta Sverige för morgondagens utmaningar, men nämner inget om miljön.

Det behövs nu en uppryckning:

1. **Skolpolitiken och miljöpolitiken** måste samordnas. Elever behöver ges redskap för en hållbar utveckling och skolan bör synliggöras bland miljömålen; inte ett enda etappmål rör idag utbildningens roll. Här har både staten och kommunerna ett stort ansvar.
2. **Skolmyndigheterna** måste engageras. Skolverket bör ges uppdraget och resurser att stödja skolornas arbete med läroplanens krav på utbildning för hållbar utveckling. Skolinspektionen bör åläggas att utvärdera om det sker.
3. **Rektorer** måste göra verklighet av sitt ansvar för ämnesövergripande frågor som rör miljö och hållbar utveckling. Rektorsutbildningen bör innehålla en obligatorisk kurs i lärande för hållbar utveckling.
4. **Kompetenta lärare** behövs men lärarstudenter får sällan utbildning om hållbar utveckling, trots att de måste undervisa om det enligt läroplanen. Det är hög tid att lärarutbildningen inrättar en obligatorisk kurs i lärande för hållbar utveckling.
5. **Bra läromedel** om hållbar utveckling är en bristvara. Vi har därför själva tagit fram ett gratis sådant om energi och hållbar utveckling för grundskolan kopplat till läroplanen. Men staten bör ta fram långt fler nya miljöläromedel.

Skolan ska vara den plats där barnen både får kunskap och verktyg för att påverka sin framtids viktigaste frågor. Det är dags att de får lära sig att påverka den allra viktigaste.

INLEDNING

Skolbarn vet förhållandevis mycket om de olika miljöproblem som mänskligheten har att ta itu med, men de vet inte vad de ska göra åt dem. Det är en sammanfattning av en enkätundersökning som Naturskyddsföreningen gjorde tidigare i år med 265 av 292 elever i årskurs ett på Nya Malmö Latin¹. Mer än åtta av tio elever som deltog sa att de vill göra något åt miljöproblemen i världen, och fyra av fem trodde att det går att förändra samhället, men över hälften av barnen sa samtidigt att de inte vet hur de ska göra.

Det finns långt fler studier som visar att ungdomar känner oro inför framtiden. Skolan har goda förutsättningar att ge unga människor både framtidstro och verktyg för att aktivt delta och forma en hållbar värld och under 2011 infördes också nya läro- och kursplaner med ett tydligt uppdrag att utbilda för hållbar utveckling. Tyvärr brister skolan i detta uppdrag. Det visar bland annat en enkätundersökning som Naturskyddsföreningen gjorde bland landets kommuner i början av 2014².

I den här tredje studien kartlägger vi vad de politiska partierna uttrycker att de vill och hur de på nationell nivå, främst i riksdag och regering, driver frågor om skola och undervisning om hållbar utveckling och miljö.

METOD

I kartläggningen har Naturskyddsföreningen läst och sammanställt vad alla partier anger i sina partiprogram att de vill göra i sin skolpolitik vad gäller utbildning och lärande för hållbar utveckling och miljö. Vi har studerat partiprogrammen, propositioner, motioner och debatter i riksdagen sedan den nya läroplanen för kom.

Urvalet som redovisas i rapporten bygger på sökningar i riksdagens databas. Eftersom den nya läroplanen kom 2001 har sökningar tidigare än 2011 inte gjorts. De sökord som använts är:

Lärande för hållbar utveckling
Skola OCH hållbar utveckling
Undervisning OCH hållbar utveckling
Utbildning OCH hållbar utveckling

Skola OCH miljö
Undervisning OCH miljö
Utbildning OCH miljö

---

¹

²

RESULTAT

Resultaten av granskningen omfattar propositioner, skrivelser, motioner, samt vad partierna fört fram i olika program och liknande.

Propositioner

I regeringens proposition "Genomförande av energieffektiviseringsdirektivet"³ nämns att Teknikdelegationen i sitt betänkande år 2010 ansåg att det fanns en klyfta mellan vad samhället behöver och vad samhället levererar genom skolsystemet. "Alltför få elever inriktar sig på naturvetenskapliga och tekniska ämnen, vilket i sin tur enligt delegationen leder till att rekryteringsbasen till spetskompetens blir alltför liten." De anser vidare att Energimyndigheten ska ha uppdraget att öka barns och ungdomars intresse för naturvetenskap, teknik, energi- och klimatfrågor, vilket Energimyndigheten idag har.

Utdrag: *Den så kallade Teknikdelegationen lämnade sitt betänkande i april 2010 med förslag på hur samhället kan öka barns och ungdomars intresse för teknik och naturvetenskap. Delegationen menade bland annat att det finns en klyfta mellan vad samhället behöver och vad samhället levererar genom skolsystemet. Alltför få elever inriktar sig på naturvetenskapliga och tekniska ämnen, vilket i sin tur enligt delegationen leder till att rekryteringsbasen till spetskompetens blir alltför liten. På längre sikt finns därför skäl att koppla ihop insatserna för att svara mot kraven i artikel 8 med övriga satsningar för att öka barns och ungdomars intresse för naturvetenskap, teknik, energi- och klimatfrågor. Energimyndigheten har haft ett sådant uppdrag sedan 2008, som sedan år 2010 ingår i energieffektiviseringsprogrammet 2010–2014. Det är motiverat att Energimyndigheten fortsätter arbetet med att öka barns och ungdomars medvetenhet om energieffektivisering och klimatfrågor, i samspel med skolans styrande dokument. Teknikföretagen anser att denna satsning är positiv.*

Skrivelser

I Regeringens skrivelse Svenska miljömål visar vägen!⁴ står det att "Skolans roll är att skapa förståelse för och ge kunskap om miljöarbetet, men också för att påverka värderingar och attityder vilket ger förutsättningar att delta och engagera sig i en hållbar samhällsutveckling. Regeringen har exempelvis gett Naturvårdsverket i uppdrag att vidareutveckla undervisningsmaterial för skolor om generationsmålet och miljö kvalitetsmålen, vilket kommer förbättra förutsättningarna att arbeta med detta i skolan. FN och EU har återkommande lyft utbildningssystemens betydelse för samhällsomställning för minskad miljöpåverkan och hållbar utveckling, inte minst i fråga om att kompetensutveckla för de nya gröna jobben. Hållbar utveckling lyfts fram i läroplanerna för förskolan, grundskolan och gymnasieskolan. I högskolelagen (1992:1434) finns en bestämmelse om att högskolorna i sin verksamhet ska främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö, ekonomisk och social rättvisa och välfärd." Men det står ingenting om uppföljning eller utvärdering.

---

³ Proposition 2013/14:174

⁴ Skr. 2013/14:145 (bilaga 1)

Motioner

När det gäller motioner i riksdagen så berör sex stycken sedan 2011, när den nya läroplanen kom, undervisning om hållbar utveckling om miljö.

- Motion till riksdagen 2013/14:Ub518 av Johan Hultberg (M) Minskat matsvinn genom mer hemkunskap (se bilaga 2)
- Motion till riksdagen 2013/14:Ub341 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa och Mattias Jonsson (S) Lärande för hållbar utveckling i all utbildning. (se bilaga 3)
- Motion till riksdagen 2013/14:Ub375 av Mats Pertoft (MP) Skolträdgårdar (se bilaga 4)
- Motion till riksdagen 2013/14:Ub328 av Agneta Gille och Lena Sommestad (S) Utbildning i hållbar utveckling (se bilaga 5)
- Motion till riksdagen 2012/13:Ub218 av Agneta Gille och Lena Sommestad (S) Verka för utbildning i hållbar utveckling (se bilaga 6)
- Motion till riksdagen 2011/12:Ub392 av Kurt Kvarnström och Carin Runeson (S) Hållbar konsumtion för barn och unga (se bilaga 7)

FOLKPARTIET

Utdrag:

Nyckeln till ett Sverige som växer, där vi klarar välståndet och välfärden är kunskap. Ett land med höga ambitioner måste ha ett utbildningsväsende i världsklass. Folkpartiets skolpolitik med tydliga kunskapskrav i skolan, trygga klassrum och kvalitet i den högre utbildningen är vägen till framtida tillväxt och välfärd. Våra reformer har fokus på tydliga kunskapskrav i skolan, trygga klassrum och högre kvalitet i den högre utbildningen. Lärarna är skolans viktigaste resurs. Läraryrket måste göras mer attraktivt. Därför har vi förbättrat lärarutbildningen, gjort den största satsningen någonsin på lärarfortbildning och infört en lärarlegitimation. I budgeten för kommande år föreslår regeringen tydliga karriärsteg för särskilt yrkesskickliga lärare, lektorer och förstelärare. Kommunaliseringen av skolan var ett misslyckande och Folkpartiet vill att staten åter blir huvudman för skolan. Detta för att få en mer likvärdig skola över hela landet.

Folkpartiet vill:

- Uppvärdera läraryrket.
- Ta krafttag mot mobbning, våld och skolk.
- Förstatliga skolan
- Införa betyg från åk 4
- Stadieindela grundskolans timplan
- Införa tioårig grundskola med tidigare skolstart
- Satsa på mindre klasser, fler lärare och speciallärare i lågstadiet
- Införa rätt till obligatorisk läxläsning för de som behöver i skolan
- Införa sommarskola för de som inte nått målen i högstadiet
- Införa central rättning av de nationella proven

Lärarna

Folkpartiet vill att alla lärare ska ha utbildning för sin undervisning. Tyvärr saknar många antingen lärarutbildning eller utbildning i sitt ämne - i vissa fall båda två. Därför har vi skärpt skollagens behörighetskrav. I framtiden ska en lärare ha lärarutbildning och utbildning för det stadium och ämne som han eller hon undervisar i.

Vi inför en yrkeslegitimation för lärare och förskollärare. Endast legitimerade lärare ska få sätta betyg och kunna fastanställas.

Folkpartiet vill:

- Inrätta karriärtjänster, kallade lektor och förstelärare, för särskilt yrkesskickliga lärare.
- Skapa utrymme för en större lönespridning bland lärarna. Att lärare tar sig an utmaningar på ett framgångsrikt sätt ska synas i högre lön.
- Lätta på administrationsbördan så att läraren kan fokusera på sitt pedagogiska uppdrag.

- Forskningen visar att lärarna är skolans viktigaste resurs. Läraryrket måste göras mer attraktivt.

Motioner, betänkanden, mm

Det finns inga förslag i riksdagens databas från Folkpartiet som rör undervisning eller lärande inom hållbar utveckling och miljö.

Interpellationsdebatt 14 jan 2014, Jan Björklund

Efter ett dialogmöte för riksdagspolitiker och samverkansgruppen för LHU (lärande för hållbar utveckling) i KNUT-nätverket⁵ skrev Hillevi Larsson (S) en interpellationsfråga⁶ till Jan Björklund) i november 2013. Björklund begärde förlängd svarstid till 14 januari 2014 då interpellationsdebatten ägde rum. Även Lena Sommestad (S) gjorde inlägg i debatten (se texten från hela interpellationsdebatten i bilaga 8). Kravet och frågorna till ministern var:

Krav:

Det som nu behövs är ett tydligt uppdrag till Skolverket i regleringsbrevet för 2014 med följande förslag till lydelse:

- Uppdrag: Skolverket ska stimulera arbetet med lärande för hållbar utveckling i skolan. Det kan till exempel handla om att erbjuda kompetensutveckling, underlätta erfarenhetsutbyte samt fördela utvecklingsmedel och verksamhetsstöd. Skolverket ska även sprida relevanta forskningsresultat till skolorna samt kartlägga, analysera och sprida erfarenheter av huvudmännens arbete med lärande för hållbar utveckling. I detta arbete ska Skolverket ta del av relevanta organisationers erfarenheter, internationella erfarenheter och forskning inom området. Skolverket ska även samråda med andra berörda myndigheter vars uppdrag är att verka för hållbar utveckling samt ta initiativ till informations- och erfarenhetsutbyte mellan dessa. Årets verksamhetsstöd ska fördelas enligt vad som framgår under anslaget 1:5 Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet, anslagsposten 4. Uppdraget ska redovisas i årsredovisningen

Frågor:

- Avser ministern att ge ett tydligt uppdrag till Skolverket att vidta åtgärder för att främja lärande för hållbar utveckling?
- Tänker ministern vidta några andra åtgärder för att säkerställa att nationella och internationella mål för lärande för hållbar utveckling uppnås?

Svar från Jan Björklund:

I utbildningsminister Jan Björklunds skriftliga svar på Hillevi Larssons interpellation hänvisar han till de krav som finns i Lgr11 angående lärande för hållbar utveckling, samt menar att *”det är huvudmännen som ansvarar för att utbildningen lever upp till de krav och ambitioner som framgår i läro-, kurs-, och ämnesplanerna samt examensmålen i gymnasieskolan.”*

⁵ <http://www.knutprojektet.se/omprojektet.shtml>

⁶ 2013/14:134 Skolans roll för att främja lärande för hållbar utveckling

Vidare hänvisar utbildningsministern till Skolverkets generella uppgift att *”stödja huvudmännen i deras utbildningsverksamhet, t.ex. genom att implementera styrdokumentet.”*

Avslutningsvis konstaterar utbildningsminister Jan Björklund att *”skolväsendet och Skolverket på olika sätt redan arbetar med lärande för hållbar utveckling.”*

MODERATERNA

Utdrag:

Moderaterna arbetar på fem fronter för att förbättra skolan:

1. Kunskapsnivåerna ska höjas.
2. Lärare måste få bättre förutsättningar att utvecklas. Läraryrket måste få en starkare attraktionskraft och höjd status. Lärare måste få vara lärare och ägna sig åt undervisning, skolans huvuduppdrag.
3. Kopplingen mellan utbildning och arbetsmarknad måste förbättras.
4. Skolan måste bli mer modern och relevant för eleven både vad gäller ämnen, innehåll och arbetssätt.
5. Arbetet med att stärka elevers hälsa och trygghet fortsätta. Kraftfulla åtgärder mot mobbing och tydliga regler som främjar studiero ska prägla skolans utvecklingsarbete.

Grundskolan

Resultatutvecklingen och kunskapsresultaten utgör de allra största utmaningarna för skolan. Elevresultaten har sjunkit de senaste 15 åren. Denna utveckling måste vändas. I grundskolan förebyggs utanförskap. Skolor med strukturella problem måste därför lyftas. Vi behöver fokusera på att skraddarsy strategier och arbetssätt för de skolor som har störst utmaningar. För oss är det helt oacceptabelt att svenska elever inte når kunskapsmålen. För att komma till rätta med detta föreslår vi ett antal åtgärder.

Moderaterna vill:

- Se mer undervisningstid mellan lärare och elev.
- Införa en obligatorisk sommarskola i årskurserna 7-9 för att hjälpa de elever som riskerar att inte uppnå gymnasiebehörighet. Vi vill fortsätta att satsa på läxhjälsorganisationer för att fler elever ska få tillgång till god läxhjälp.
- Se en stärkt skolinspektion med fler oanmälda inspektioner och ett tydligare uppdrag att lyfta fram positiva skolexempel.

Lärare

Duktiga och engagerade lärare är helt avgörande för att vi ska ha en bra svensk skola. Därför vill vi fortsätta att satsa på lärarna. Vi vill att läraryrket ska ha en hög status som många är intresserad av att söka sig till.

Moderaterna vill:

- Vi vill införa en ny karriärtjänst – lärarhandledare.
- Digitalisera de nationella proven för att minska läraradministrationen.
- Att skickliga lärare i högre grad ska premieras.

Motioner, betänkanden, mm

Motion till riksdagen 2013/14:Ub518 av Johan Hultberg (M) Minskat matsvinn genom mer hemkunskap (se bilaga 2)

- Utskottets förslag: avslag

- Kammarens beslut: avslag

SOCIALDEMOKRATERNA

Utdrag:

Mindre klasser – mer kunskap är ett centralt inslag i vår nya skolpolitik. Svensk skola ska ligga i topp. Vi har ett mål som är viktigare än alla andra: Sverige ska ha lägst arbetslöshet i EU 2020. Det krävs en gymnasieutbildning för att få ett jobb och för att klara sig i ett allt mer kunskapsintensivt samhälle. Utbildning är nyckeln till människors frihet och till en gynnsam ekonomisk utveckling. Socialdemokraterna prioriterar investeringar i skola och utbildning för att rusta Sverige för morgondagens utmaningar.

- Mer tid med läraren. Införa mindre klasser i de lägre årskurserna.
- Ordning & reda i friskolesystemet. Stoppa vinstjakten i skolan.
- Högre lön som vuxna. Investera i lärarna. Läraryrket ska utvecklas genom kompetensutveckling och ökade karriärmöjligheter. Kvaliteten på lärarutbildningen ska höjas.
- Skapa en skola utan klyftor där varje barn lyckas. Resurser till skolor ska fördelas efter elevernas behov och läxhjälp ska ges till alla.

Lärarna

Det viktigaste för elevernas skolresultat är skickliga och engagerade lärare.

Socialdemokraterna vill investera i lärarna och förbättra deras löner och arbetsvillkor. Att vända utvecklingen i läraryrket är en förutsättning för att vända utvecklingen i skolan.

Socialdemokraterna vill:

- Investera i tidiga insatser genom att anställa och utbilda 1000 speciallärare och specialpedagoger.
- Investera i en kompetensförsäkring för lärare för att utveckla och professionalisera läraryrket. Det ger lärare kontinuerlig och systematisk kompetensutveckling.
- Utveckla lärarutbildningen genom fler lärarledda undervisningstimmar, skärpta antagningskrav och större forskningsförankring.
- Minska på administrationen – låt lärare vara lärare.
- Utveckla fler karriärvägar för lärare. Stort ansvarstagande och utveckling ska premieras.

Rektor

För att nå höga kunskapsresultat och en likvärdig skola är rektors ledarskap centralt. Socialdemokraterna vill att rektor ska ha tid och kompetens för det pedagogiska ledarskapet.

Enligt en rapport av Vetenskapsrådet är ledarskapet den näst viktigaste faktorn, efter lärarna, för skolans utveckling.

Socialdemokraterna vill:

- Dela dagens rektorsuppdrag i två: rektor och intendent. Rektor ska hålla i det pedagogiska ledarskapet och vara högsta ansvarig i skolan. Intendenten ska inför rektor ansvara för administration, övriga personalfrågor och löpande ekonomiarbete.
- Införa krav på att rektor ska ha akademisk examen i en relevant utbildning, vilket också ska vara ett krav för att få gå den statliga rektorsutbildningen.
- Stärka rektorsutbildningens fokus på pedagogiskt ledarskap, erbjuda rektorer kontinuerlig kompetensutveckling samt ge nya rektorer mentorshandledning.

Betygen

Sverige har länge kännetecknats av att vara en kunskapsnation som rustat ungdomar för arbetslivet. Men utvecklingen i den svenska skolan går åt fel håll. Skolresultaten faller kraftigt. Klyftorna mellan elever ökar. Den viktigaste framtidsutmaningen för Sverige är att vända utvecklingen i skolan. Alla barn har rätt att nå kunskapsmålen i grundskolan.

Socialdemokraterna vill:

- Att betygsöverenskommelsen ska ligga fast och att betyg ska ges från årskurs 6.
- Att lärarna ska ges det bedömningsstöd de behöver för att betygen ska vara rättvisa och likvärdiga i hela landet.
- Att den externa kontrollen av betygsättning stärks och att de nationella proven rättas av en person utan koppling till den skola vars prov rättas.

Högskola

Vi socialdemokrater vill se ett land där vi samlas för att utveckla vår samhällsmodell. Sverige ska konkurrera med kunskap och kompetens, inte med sänkta löner. Utbildning är nyckeln till framtidens jobb och konkurrenskraft, men också till människors frihet att forma sina egna liv. För att förbättra matchningen på arbetsmarknaden vill vi investera i fler platser på yrkeshögskola, högskola och universitet. Människor måste ha kompetens att ta de jobb som växer fram. Arbetsgivare måste kunna hitta den kompetens de söker.

Socialdemokraterna vill:

- Investera i 16 000 nya platser på universitet, högskola och yrkeshögskola.
- Investera i högre kvalitet med fokus på lärarutbildningen genom fler lärarledda timmar.
- Ta steg mot ett treterminssystem på högskolor och universitet.
- Ge möjlighet till praktik i alla program.
- Att alla gymnasieprogram ska ge behörighet till högre utbildning.

Motioner, betänkanden, mm

Motion till riksdagen 2013/14:Ub341 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa och Mattias Jonsson (S) Lärande för hållbar utveckling i all utbildning. (se bilaga 3)

- Utskottets förslag: Avslag
- Kammararens beslut: Avslag

Motion till riksdagen 2013/14:Ub328 av Agneta Gille och Lena Sommestad (S) Utbildning i hållbar utveckling (se bilaga 5)

- Utskottets förslag: Avslag

- Kammarens beslut: Avslag

Motion till riksdagen 2012/13:Ub218 av Agneta Gille och Lena Sommestad (S) Verka för utbildning i hållbar utveckling (se bilaga 6)

- Utskottets förslag: Avslag
- Kammarens beslut: Avslag
- Betänkande (se utdrag nedan)

Hållbar utveckling

Begreppet hållbar utveckling blev allmänt känt genom arbetet inom den s.k.

Brundtlandkommissionen som FN tillsatte i mitten av 1980-talet. Brundtlandkommissionen definierade hållbar utveckling som "en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov". Förskolor och skolor har ett tydligt uppdrag att bidra till en hållbar utveckling. I läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 (Lgr 11) anges att skolans uppdrag är att anlägga vissa övergripande perspektiv i all undervisning. Eleverna ska bl.a. genom ett miljöperspektiv få möjligheter både att ta ansvar för den miljö de själva direkt kan påverka och skaffa sig ett personligt förhållningssätt till övergripande och globala miljöfrågor. Undervisningen ska belysa hur samhällets funktioner och vårt sätt att leva och arbeta kan anpassas för att skapa hållbar utveckling. Samma formulering återfinns i Läroplan, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen för gymnasieskola 2011 (Gy 11). Där sägs också att miljöperspektivet i undervisningen ska ge eleverna insikter så att de kan dels själva medverka till att hindra skadlig miljöpåverkan, dels skaffa sig ett personligt förhållningssätt till de övergripande och globala miljöfrågorna. Även Skolverket stöder och inspirerar skolor i deras arbete med hållbar utveckling samt ingår som myndighet i nationella samarbeten. Skolverket ansvarar också för utmärkelsen Skola för hållbar utveckling. Syftet med utmärkelsen är att stödja och vara en inspirationskälla i det pedagogiska arbetet med hållbar utveckling från förskolan till vuxenutbildningen (SKOLFS 2009:19). Utskottet kan därmed konstatera att det finns en tydlig inriktning att arbeta med utbildning i hållbar utveckling inom skolväsendet och avstyrker därför motion 2012/13:Ub218 (S).

Motion till riksdagen 2011/12:Ub392 av Kurt Kvarnström och Carin Runeson (S) Hållbar konsumtion för barn och unga (se bilaga 7)

- Utskottets förslag: Avslag
- Kammarens beslut: Avslag

Interpellationsdebatt 14 jan 2014, Jan Björklund

Under "Folkpartiet" ovan redovisas interpellationsdebatten mellan Hillevi Larsson (S), Jan Björklund (FP) och Lena Sommestad (S).

MILJÖPARTIET

Utdrag::

Sverige behöver en ny skolpolitik. En politik som ger lärarna tid att se varje elev. Vi vill se till att den elev som behöver extra stöd får det i tid, utan byråkratiska omvägar. Läraryrket ska värderas som ett av våra allra viktigaste yrken.

Miljöpartiet vill:

- ge lärarna bättre arbetsvillkor och högre lön,
- satsa på varje elevs möjligheter att klara skolan, och
- ge skolan mer resurser och arbetsro.

PM - Insatser för stärkt läsande i skolan (2013)

Miljöpartiets förslag:

- 1) Lärare ska få modern kunskap – fortbildning av lärare i läs- och skrivutveckling
- 2) Mer genusarbete i skolan. Läsandet i skolan uppvisar tydliga könsskillnader. Vi avsätter i vår budget resurser till ett nationellt centrum för normkritisk pedagogik och för att möjliggöra för kommunerna att anställa jämställdhetssamordnare med uppdrag att arbeta i skolorna.
- 3) Införa en ordinationsrätt för lärare. Vi vill att lärare ges rätt att ordinera särskilt stöd till elever som behöver det.
- 4) Införa en läsa-skriva-räkna-garanti. Som del av ordinationsrätten vill vi införa en läsa-skriva-räkna-garanti före fjärde klass. I de lägsta årskurserna och förskoleklass skall alla tillgängliga verktyg och insatser komma på plats för att varje elev ska få med sig läsförståelsen, skrivkunskapen och grundläggande matematikkunskaper.
- 5) Alla elever ska ha tillgång till bemannat skolbibliotek.
- 6) Moderna läromedel ska finnas i skolan. Vi vill öka lärarnas och elevernas tillgång till aktuella, moderna läromedel och digitala pedagogiska verktyg av hög kvalitet genom en satsning på förbättrad IT-infrastruktur.
- 7) Nationell IT-strategi för skolan. På samma sätt som varje huvudman genomtänkt och vetenskapligt förankrat bör utveckla IT-strategier för användning av ny teknik, behövs en nationell IT-strategi för skolan.

PM – Räddningsplan för lärarlegitimationsreformen (2013)

Steg 1) Säkerställ finansieringen

Steg 2) Bredda lärarlegitimationen för kvalitetssäkring av hela skolväsendet

Steg 3) Skapa en välfungerande introduktionsperiod

Steg 4) Rädsla, utveckla och permanentera Lärarlyftet

Steg 5) Säkerställ långsiktigheten och följ upp regelbundet

Steg 6) Gör läraryrket mer attraktivt

Motioner, betänkanden, mm

Motion till riksdagen 2013/14:Ub375 av Mats Pertoft (MP) Skolträdgårdar (se bilaga 4)

- Utskottets förslag: avslag
- Kammarens beslut: avslag
- Betänkande: Utskottet ser inte något behov av att utreda frågan om skolträdgårdar och avstyrker därmed motion 2013/14:Ub375 (MP).

CENTERPARTIET

Utdrag:

Utbildning är grundstenen i vårt demokratiska samhälle. Därför behöver vi en skola där varje elev får förutsättningar att lyckas. Var i landet du bor eller vilken bakgrund du har ska inte spela någon roll när det handlar om din rätt till kunskap.

- Skolan ska se varje elev, oavsett om det handlar om förskolebarn eller forskarstudenter.
- Lärare är nyckeln till en lyckad skola och därför måste de få tid till undervisning.
- Fler olika skolor ger dig som elev makten att välja den skola som passar just dina behov. Dessutom ökar kvaliteten när skolorna konkurrerar med varandra.

Grundskolan

Centerpartiet vill:

- Förbättra insatserna riktade till elever som inte når kunskapsmålen.
- Att de som har lätt för sig får utmaningar och stöd för att fortsätta utvecklas.
- Att fjärrundervisning ska tillåtas inom skolans samtliga ämnen och kurser.
- Att grundskolan ska bli tioårig med en obligatorisk skolstart vid sex års ålder så att förskoleklassen blir en del av grundskolan.

Alla elever som lämnar grundskolans andra år ska kunna läsa och skriva och ha grundläggande kunskaper i matematik. Varje skola ska sträva efter att alla elever lämnar skolan med godkända betyg.

För oss är det viktigt att varje elev blir mött där den står och att den som inte har lika lätt att lära får hjälp och stöd att utveckla sina kunskaper. Men att även den som har lätt för sig får utmaningar och stöd att fortsätta utvecklas.

Gymnasieskolan

Centerpartiet vill:

- Införa en studentexamen med examensprov.
- Att möjlighet till ungt företagande ska finnas på alla skolor.
- Öka antalet lärlingsutbildningar och skapa bättre kontakt mellan företag och studenter.

Lärare

Centerpartiet vill:

- Låta lärarna undervisa istället för att administrera.
- Se en bättre lärarutbildning med mer fokus på både ämneskunskaper och pedagogik.
- Att personal i skolan ska få mer ansvar för att minska mobbning och trakasserier.

Motioner, betänkanden, mm

Det finns inga förslag i riksdagens arkiv från Centerpartiet som rör undervisning/lärande inom miljö och hållbar utveckling.

KRISTDEMOKRATERNA

Utdrag:

Skolans uppgift är att ge varje elev kunskaper som är nödvändiga för att leva och verka i ett modernt samhälle och att tillsammans med föräldrarna fostra eleverna till ansvarsställande medborgare. Med en skolpolitik som fokuserar på kunskap och arbetsro och där varje skola har stor frihet att utforma verksamheten vill kristdemokraterna ge elever, lärare och skolledare förutsättningar att klara de uppgifterna.

Kristdemokraterna vill:

- Stärk värdegrundsarbetet i skolan.
- Förbättra arbetsroen i skolan. Det skriftliga omdömet ska innehålla information om elevens uppförande.
- Öka möjligheten till flexibel skolgång både vid skolstart och senare under skolgången.
- Stärk samarbetet mellan föräldrarna och skolan.
- Garantera att stödinsatser sätts in tidigt för de elever som har särskilda behov.
- Ge mer utrymme för praktiska och estetiska ämnen.
- Stärk elevvårdens ställning genom införande av en elevvårdsgaranti.
- Satsa på bildning och läsning.

Lärarna – nyckelpersoner för en bra skola

- Ge skickliga lärare en god löneutveckling under yrkeskarriären.
- Rensa bland lärares uppgifter och ansvar, låt lärare vara lärare och ge utrymme för mer lärarledd ämnesundervisningstid.
- Underlätta för fler vuxna i skolan – exempelvis klassmorfar eller unga vuxna som rastvakter.
- Utveckla och uppvärdera speciallärares och fritidspedagogernas roll i skolan.
- Inför högre betygskrav för att kunna antas till lärarutbildningen.
- Inför antagningsprov/lämplighetsprov vid antagning till lärarutbildningen.
- Gör det lättare att stänga av studenter som visar sig uppenbart olämpliga för läraryrket.
- Erbjud fler snabba vägar in i läraryrket.
- Ge lärare möjlighet till kontinuerlig kompetensutveckling med delvis bibehållen lön.
- Öka användningen av det kollegiala lärandet i alla skolor.

Kvalitetssäkra skolans metoder

- Vetenskapliga utvärderingar ska i ökad utsträckning ligga till grund för de pedagogiska metoder som tillämpas i skolan.
- Inrättas en funktion med ansvar för att utvärdera undervisningsmetoder och stimulera akademisk forskning inom området.
- Det behövs mer forskning kring vilka pedagogiska metoder som faktiskt fungerar och ger bra resultat.
- Vidga Skolinspektionens uppdrag till att också ge förbättringsorienterad återkoppling som stödjer skolorna i arbetet med att åtgärda missförhållanden, brister och kvalitetsproblem.

Tydliga mål, tydliga krav och tidigt stöd

- Elever som inte uppnår målen i grundskolans kärnämnen ska erbjudas sommarskola. Efter årskurs 9 ska sommarskola vara obligatorisk för de elever som inte når målen.
- En sammanställning av kunskapsläget bör göras för att få en samordning och bättre kvalitet i diagnostiseringen av dyslexi.
- Utveckla metoder för tidig upptäckt av läs- och skrivsvårigheter.

Varje elev ska få stöd att nå sin fulla potential

- Ett särskilt Specialläraryft genomförs för lärare som vill vidareutbilda sig till speciallärare.
- Skolors arbete med elever i behov av särskilt stöd bör i större utsträckning utgå från aktuell forskning som visar att förändringar av skol- och klassrumsmiljön har stor betydelse för att minska dessa elevers behov av särskilt stöd.

Skolor i utsatta områden

- En satsning på skolorna i de mest utsatta stadsdelarna ska genomföras. Kommunerna ska ha ansvar för att minska klassernas storlek samt att rekrytera de bästa och mest motiverade lärarna genom att erbjuda högre lön.
- Kontakten mellan föräldrar och skola ska stärkas genom ett "kontrakt". Den exakta utformningen ska avgöras på lokal nivå.

Rättvisa och rättvisande betyg

- Avgångsbetyg bör kunna överklagas, d.v.s. betyg som påverkar framtida val till högre studier.
- Omprövning av betyg ska ske om eleven tror sig kunna påvisa att felbedömning skett.
- De nationella proven ska rättas av nationella examinatorer.
- Betygen ska i högre utsträckning spegla resultaten i de nationella proven.

Fritt skolval för alla

- Grundprincipen bör vara att kommunerna ska låta alla föräldrar aktivt ta ställning till vilken skola deras barn ska gå i. Vi vill utreda förutsättningarna för detta och hur ett sådant krav på kommunerna kan utformas.
- För att öka transparensen och förståelsen för skolpengens beräkning behövs en tydlig modell där beräkningsunderlaget redovisas för kommunen och de fristående skolorna.
- Kommunerna ska tillämpa reglerna för skolskjuts lika, oavsett huvudman.
- Samtliga kommuner ska i god tid inför skolstart informera samtliga föräldrar om Skolverkets kommande jämförelsedatabas, ge information om det svenska skolsystemet och om vilka skolhuvudmän som finns på orten.
- Utred möjligheterna att komplettera skolpengsmodellen med ett system där skolor också får ersättning utifrån hur bra de lyckas förbättra elevernas resultat.
- Vi föreslår en återgång till lagstiftningen före 2011 då hemundervisning i undantagsfall tilläts.
- Skolor med stora brister i verksamheten, som inte kan erbjuda eleverna den skolgång de har rätt till, bör stängas.

Ledning och styrning – fokus på pedagogiskt ledarskap

- Rektorsutbildningen ska öppnas för fler. En akademisk utbildning i pedagogiskt ledarskap bör införas, där en befattning som rektor kan vara ett av målen.
- Rektorer ska erbjudas regelbunden återkommande handledning.
- Öka möjligheterna för rektor att delegera HR-uppgifter, juridik och administration på fler funktioner i skolan och understryk därmed rektors pedagogiska huvudansvar

Grundskolan

- Ideellt engagemang ska kunna synas i betyget.
- Ge Boverket i uppdrag att inventera den fysiska arbetsmiljön i landets skolor.
- Se ett utvecklat samarbete mellan skolan och det lokala näringslivet.
- Att en elevhälsogaranti införs som kan ge rätt till elevhälsovård samma dag.
- Att flexibel skolstart med intag både vår och hösttermin införs.
- Att den nationella timplanen slopas.
- Införa två kontaktdagar per år till föräldrar med barn i grundskoleålder.
- Se ett utvecklat samarbete mellan skolan och det lokala näringslivet.
- Införa en miniminivå för studie- och yrkesvägledningen.
- Att elever med behov av särskilt stöd ska få sitt stöd utan dröjsmål.
- Att värdegrundsarbete och åtgärder mot mobbning ska vara naturliga inslag i varje skola.

Gymnasieskolan

- Införa betyg i en sexgradig skala.
- Att ideellt engagemang ska kunna synas som bilaga till betyget.
- Ge ökade möjligheter att läsa högskolekurser redan på gymnasiet.
- Införa en miniminivå för studie- och yrkesvägledningen.
- Införa en elevhälsogaranti som kan ge rätt till elevhälsovård samma dag

Motioner, betänkanden, mm

Det finns inga förslag i riksdagens arkiv från Kristdemokraterna som rör undervisning/lärande inom miljö och hållbar utveckling.

VÄNSTERPARTIET

Utdrag:

Alla elever måste kunna lita på att deras skola erbjuder en bra utbildning. Vi vill ta bort möjligheten att driva skolor som företag med vinstintresse och istället se till att eleverna ska kunna lita på att den skola som ligger närmast hemmet har goda förutsättningar att ge eleverna den kunskap de har rätt till.

Den svenska skolan dras isär och elever med olika bakgrund samlas på olika skolor. Högrepresterande elever samlas på vissa skolor, ofta friskolor, medan andra elever samlas på andra skolor, ofta kommunala skolor. Vi är alla förlorare på detta eftersom man kan se i undersökningar att detta leder till lägre resultat i skolan i stort. Gruppen elever som det går sämre för blir allt större och de halkar efter alltmer.

Samtidigt växer de överskott som de vinstdrivande friskolorna gör. Skattepengarna används inte som det är tänkt, till eleverna och skolans personal. Att skolor drivs som företag leder också till att man inte kan veta om en skola finns kvar nästa termin, eftersom företag kan läggas ner.

Vänsterpartiet vill inte att elever och föräldrar ska tvingas välja mellan "bättre" och "sämre" skolor. Alla ska kunna lita på att de har en bra skola och att den finns kvar nästa termin. Mer pengar måste satsas på skolan och vi har framförallt föreslagit att det ska anställas 6 000 nya lärare, för att kunna ge varje elev ett bättre stöd. Det krävs också att staten tar tillbaka huvudansvaret för skolorna från kommunerna, framförallt för att man ska kunna införa en modell för fördelningen av pengarna som anpassas efter skolornas och elevernas behov. När man kan lita på att alla skolor fungerar bra är det inga problem att gå tillbaka till närhetsprincipen, det vill säga att man som huvudregel ska gå i den skola som ligger närmast hemmet.

Betyg

Vänsterpartiet är emot den typ av betyg som finns idag, där elever rangordnas. Vi vill att betyg ska införas först i årskurs 9 och då ska det handla om ett intyg och omdöme som en elev får med sig när man slutar. Där ska framgå att eleven har genomgått utbildningen och fått de kunskaper och färdigheter som eleven har rätt till.

Ett flertal granskningar har visat att det nuvarande betygssystemet med graderade betyg inte är helt rättvist. Betygsättningen skiljer sig mellan olika skolor. Skolor ger ibland för höga betyg för att locka till sig fler elever.

Motioner, betänkanden, mm

Det finns inga förslag i riksdagens arkiv från Vänsterpartiet som rör undervisning/lärande inom miljö och hållbar utveckling.

SVERIGEDEMOKRATERNA

Utdrag:

En rättvisare och tryggare skola

- Återförstatligande av skolan
- Tioårig grundskola
- Betyg från årskurs 4
- 1. Satsning på bättre skolmat
- Fler vuxna i skolan

För oss är det en självklarhet att man oberoende av var man är född eller var man bor ska erbjudas en bra utbildning. Genom att åter låta staten ansvara för skolan kan vi påbörja vägen mot en rättvis och likvärdig skolgång där lärarnas status en gång för alla kan höjas.

Skolan är politikens stora sorgebarn. Det är ingen överdrift att påstå att skolan befinner sig i en allvarlig kris. Trots att elevbetygen stiger på grund av betygsinflationen sjunker elevernas kunskaper. En ansvarslös invandringspolitik har lett till stora påfrestningar som i kombination med den fria etableringsrätten av friskolor skapat en splittrad skola där kvaliteten varierar kraftigt från skola till skola. Skolan har kommit att bli ett skrämmande exempel på vad ett splittringssamhälle kan ställa till med.

Kunskap måste åter värderas högre och utbildningen måste utgå från behov. Lärarnas status måste höjas och lärarnas måste ges möjlighet att i ökad utsträckning fokusera på undervisningen. Det ska vara en rättighet att känna sig trygg under skoltid och nolltolerans måste råda mot stök och bråk i klassrummen. Vi vill möjliggöra ökade satsningar på antimobbingverksamheter, fler vuxna i skolorna och ett kunskapslyft i det svenska språket.

Motioner, betänkanden, mm

Det finns inga förslag i Riksdagens arkiv från Sverigedemokraterna som rör undervisning/lärande inom miljö och hållbar utveckling.

DISKUSSION

Bakom Pisadebatten om skolresultaten finns ett ouppmärksammat problem, barnen riskerar bli maktlösa cyniker i miljöfrågan. Som redovisas kort i inledningen finns kunskap om problem och vilka att lösa dem, men redskap och kunskap brister. Detsamma gör skolorna, trots läroplanens innehåll om lärande för hållbar utveckling.

Det syns tydligt på många håll att undervisning och hållbar utveckling och miljö framförallt ännu beror på vissa enskilda lärares engagemang. Detta trots att FN utsåg 2005-2014 till årtiondet för lärande för hållbar utveckling, och trots att den svenska läroplanen, Lgr11, ger skolorna ett tydligt ansvar i frågan.

När vi tidigare frågade kommunerna så svarade de att målen om hållbar utveckling är tydliga i både skollag och läroplan, men nästan hälften av dem ansåg att staten inte skapar rätt förutsättningar för att arbeta med frågan. Var fjärde kommun ansåg dessutom att den själv inte gav de egna grundskolorna tillräckligt stöd i arbetet med hållbar utveckling.

I denna rapport undersöker vi vad partierna vill göra åt saken och resultatet är nedslående. Trots läget saknar partierna tydliga förslag och krav. Inga riksdagspartier nämner undervisning om hållbar utveckling i sina partiprogram och i riksdagen saknas en riksdiskussion, den begränsas till enstaka motioner och debattinlägg.

Det behövs en rejäl uppryckning i flera punkter:

- 1. Skolpolitiken och miljöpolitiken** måste samordnas. Elever behöver ges redskap för en hållbar utveckling och skolan bör synliggöras bland miljömålen; inte ett enda av etappmålen rör idag utbildningens roll. Här har både staten och kommunerna ett stort ansvar.
- 2. Skolmyndigheterna** måste engageras. Skolverket bör ges uppdraget och resurser att stödja skolornas arbete med läroplanens krav på utbildning för hållbar utveckling. Skolinspektionen bör åläggas att utvärdera om det sker.
- 3. Rektorer**na måste göra verklighet av sitt ansvar för ämnesövergripande frågor som rör miljö och hållbar utveckling. Rektorsutbildningen bör innehålla en obligatorisk kurs i lärande för hållbar utveckling.
- 4. Kompetenta lärare** behövs men lärarstudenter får sällan utbildning om hållbar utveckling, trots att de måste undervisa om det enligt läroplanen. Det är hög tid att lärarutbildningen inrättar en obligatorisk kurs i lärande för hållbar utveckling.
- 5. Bra läromedel** om hållbar utveckling är en bristvara. Vi har därför själva tagit fram ett gratis sådant om energi och hållbar utveckling för grundskolan kopplat till läroplanen. Men staten bör ta fram långt fler nya miljöläromedel.

Skolan ska vara den plats där barnen både får kunskap och verktyg för att påverka sin framtids viktigaste frågor. Det är dags att de får lära sig att påverka den allra viktigaste.

Regeringens skrivelse 2013/14:145

Svenska miljömål visar vägen! Skr. 2013/14:145

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 20 mars 2014

Fredrik Reinfeldt

Lena Ek

(Miljödepartementet)

Utdrag ur skrivelsen:

Information och utbildning

Information och utbildning syftar till att öka medvetenheten om miljö och hållbar utveckling och hur man kan bidra till en sådan samhällsförändring. Regeringen har gett Konsumentverket i uppdrag att i samverkan med berörda myndigheter och andra aktörer tillhandahålla en upplysningstjänst för konsumentinformation som bl.a. syftar till att förbättra konsumenters förutsättningar att göra medvetna miljöval. Se vidare i av

snitt 5.1. Olika former av miljö- och energimärkning av produkter underlättar

också konsumenters möjligheter att handla miljövänligt.

Skolans roll är att skapa förståelse för och ge kunskap om miljöarbetet, men också för att påverka värderingar och attityder vilket ger förutsättningar att delta och engagera sig i en hållbar samhällsutveckling. Regeringen har exempelvis gett Naturvårdsverket i uppdrag att vidareutveckla undervisningsmaterial för skolor om generationsmålet och miljö kvalitetsmålen, vilket kommer förbättra förutsättningarna att arbeta med detta i skolan.

FN och EU har återkommande lyft utbildningssystemens betydelse för samhällsomställning för minskad miljöpåverkan och hållbar utveckling, inte minst i fråga om att kompetensutveckla för de nya gröna jobben. Hållbar utveckling lyfts fram i läroplanerna för förskolan, grundskolan och gymnasieskolan. I högskolelagen (1992:1434) finns en bestämmelse om att högskolorna i sin verksamhet ska främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö, ekonomisk och social rättvisa och välfärd.

**Motion till riksdagen
2013/14:Ub518**

av Johan Hultberg (M)

Minskat matsvinn genom mer hemkunskap

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att minska matsvinnet.

Motivering

Varje år slängs ungefär en miljon ton matavfall i Sverige. Hushållen står för den absolut största andelen svinn. En normal svensk beräknas slänga 72 kilo mat om året, eller ungefär var fjärde eller femte matkasse som bärs hem.

Även på skolorna är matsvinnet stort. Det totala svinnet från förvaring, beredning och servering är enligt Naturvårdsverket mellan 10 000 och 30 000 ton. Det slängs uppskattningsvis 18,2 kg mat per elev och år.

Matsvinnet är kostsamt, lämnar ett stort och onödigt klimatavtryck och är i grunden såväl socialt, ekologiskt som ekonomiskt ohållbart.

Det görs mycket i Sverige, inte minst på våra skolor, för att minska matsvinnet. Inköp och rutiner ses över, logistik och förvaring förbättras, slängd mat vägs och skolklasser tävlar mot varandra i att slänga så lite som möjligt. Många andra goda initiativ tas.

I skolan finns ett genuint och utbrett engagemang bland elever, lärare och skolledare i dessa frågor. Tyvärr återspeglas detta dåligt i skolans läroplan. Hem- och konsumentkunskapen fortsätter att befinna sig i stryckklass med minst antal timmar även i den nya läroplanen. I 2013-års timplan garanteras eleverna endast 118 timmar hem- och konsumentkunskap.

På knappt 40 timmar per år ska eleverna alltså lära sig hur det är att bo hemifrån, hålla ordning på sin ekonomi och lära sig hur man agerar för en hållbar utveckling.

I en tid när elevernas engagemang i hållbarhetsfrågorna ständigt ökar och behovet av att tänka miljösmart växer känns detta som en felprioritering. Det är upp till entusiastiska lärare, bespisningspersonal eller rektorer att fylla det enorma kunskapsgapet när antalet undervisningstimmar är så lågt.

Medvetenheten, nyfikenheten och oron kring miljö- och klimatfrågor samt intresset för hållbar konsumtion är stor i den uppväxande generationen. Denna oro måste tas på allvar och engagemanget för miljö- och klimatfrågor tas tillvara.

Regeringen bör därför överväga att se över möjligheten att öka inslaget av hem- och konsumentkunskap samt hållbarhetsfrågor i grund- och gymnasieskolan.

Stockholm den 24 september 2013

Johan Hultberg (M)

BILAGA 3 – motion 2013/14:Ub341 (S)

2013/14

mnr: Ub341

pnr: S2224

Motion till riksdagen
2013/14:Ub341

av **Gunilla Carlsson i Hisings Backa och Mattias Jonsson (S)**

Lärande för hållbar utveckling i all utbildning

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att stimulera arbetet med lärande för hållbar utveckling inom all utbildning.

Motivering

2005 till 2014 är "FN:s årtionde för utbildning för hållbar utveckling", och Unesco leder arbetet inom FN-familjen. Målet med årtiondet är att allt lärande (i utbildningssystemen eller utanför) och all utbildning ska ge kunskaper som stödjer en omställning av samhället och hitta lösningar på världens ekonomiska, sociala och miljömässiga utmaningar.

I Sverige ska arbetet för hållbar utveckling genomsyra såväl förskolans som skolans arbete. Det har fastslagits i flera läroplaner och styrdokument. Och arbetet hastar. Människans påverkan på naturen och oförmågan att skapa hållbara livsbetingelser socialt och ekonomiskt är tydliga i vår tid. Huvudmän, skolor och lärare behöver bättre förutsättningar att arbeta med elevernas lärande för hållbarhet. Det ska gälla i all utbildning, för att ta vara på människors utvecklingsvilja inte bara i unga år.

Stockholm den 1 oktober 2013

Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S)   *Mattias Jonsson (S)*

2013/14

mnr: Ub375
pnr: MP3313

Motion till riksdagen 2013/14:Ub375

av Mats Pertoft (MP)

Skolträdgårdar

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda hur man på bästa sätt kan förstärka skolors möjligheter att få stöd med att införa skolträdgårdar som en del av skolarbetet för dess pedagogiska och kunskapsmässiga effekter.

Bakgrund

För många år sedan fanns skolträdgårdar som en del av folkskolans verksamhet. Skolträdgårdarna var då en del av folkbildningen. Kunskaper om trädgårdsskötsel lärdes ut genom trädgårdsarbetet. Många äldre kan fortfarande minnas dessa trädgårdar och den tillfredsställelse som det utgjorde att själv odla mat. I boken Skolträdgården från 1956 skriver författaren Lorentz Bolin följande i förordet: "Skolträdgården är det viktigaste hjälpmedel vi har för att skapa en tillfredställande naturundervisning, och dess betydelse kommer att växa, allteftersom skolorna centraliseras och förläggs till tätorterna samt förlorar den nära kontakten med naturen." Bolin tar upp de vanligaste syftena med dåtidens skolträdgårdar, som att bedriva undervisning i trädgårdsskötsel, främst odling av grönsaker, frukt och bär och till liten del prydnadsväxter. Dessutom nämner han trädgårdens dekorativa och estetiska värden och tillfället som de praktiskt lagda eleverna ges att skapa med sina händer. På 1960-talet försvann skolträdgårdarna från de flesta skolor, sannolikt i samband med vår industrialisering av matvaruproduktionen då kunskap om odling ansågs mindre väsentlig. Idag har förhållandet återigen förändrats. Fler och fler människor intresserar sig för var maten kommer ifrån, ifrågasätter tillsatser i maten vi köper och oroar sig för besprutning. Samtidigt har många barn inte tillgång till odlingsutrymme då många bor i staden och dessutom har svårt att ta till sig abstrakta begrepp som ekosystem och biotoper, pollinering och fotosyntes.

Skolträdgården som utvecklande läromiljö idag

I undersökningar av trädgårdsarbete i allmänhet har det visat sig att det har positiva fysiologiska, känslomässiga och kognitiva effekter och underlättar återhämtning från stress. Specifika undersökningar av skolträdgårdsarbete visar att elever lär sig ta mer ansvar och ta bättre hand om sin fysiska omgivning. Andra positiva effekter är att eleverna utvecklar sitt sociala förhållningssätt till sina klasskamrater och lär sig samarbeta bättre, de får förbättrad självkänedom, kunskap om mat och de ökar intaget av frukt och grönsaker. I förstone kanske skolträdgården främst

verkar vara ett medel för att få elever att komma närmare naturen på ett positivt sätt men det som gör skolträdgårdsprojekt så speciellt är synergier såväl på kunskapsnivå som på sensorisk perceptionsnivå hos eleverna. Man bryter också de sociala mönster som finns i klassrummet och elever som varit svagare inomhus växer i den sociala strukturen utomhus om de lyckas med odlingen.

Skolträdgårdsarbetet kan utföras på många olika sätt och på olika ställen. Det kan vara småskaligt eller storskaligt, det kan utgå från en egen liten trädgård per barn eller en gemensam trädgård eller en kombination. Den kan befinna sig i ett skolträdgårdsområde gemensamt för flera skolor, på den egna skolgården eller på ett område som tillhör ett äldreboende till exempel. Själva odlingen kan ske direkt i marken eller med hjälp av odlingsbäddar.

Praktisk natur- och miljöundervisning med hjälp av skolträdgårdar – didaktisk kontext

På ett övergripande plan menar vi det är viktigt att även belysa bevarandet av det gröna kulturarvet genom en meningsskapande aktivitet med stor social betydelse. I stadsnära miljöer, där de flesta elever går i skolan, är grönområden extra värdefulla för alla medborgare. Att eleverna får tillgång till skolträdgårdar ökar dessutom deras förståelse av naturen som en skapare av värden. Genom att elever tillbringar mer tid utomhus gör att den samhörighet med landskapet som utgör grunden för ett medvetet ekologiskt handlande, skapas genom en djup förtrogenhet med vår omgivning.

I USA har flera studier genomförts på hur skolträdgården används i undervisningen, till exempel för att öka frukt- och grönsakskonsumtion, fysisk aktivitet och inlärningsförmåga. Resultaten visade att elevernas prestationer inom naturkunskapsämnen ökade. Dessutom visade undersökningar att eleverna valde att äta mer frukt och grönt och att den fysiska aktiviteten ökade. Dessutom får eleverna in många av målen i matematik, svenska och biologi.

Skolträdgårdarna kan enkelt knytas till läroplanens kunskapsmål bland annat genom att eleven (som i läroplanen beskrivs)

- har fått kunskaper om förutsättningarna för en god miljö och en hållbar utveckling
- har fått kunskaper om och förståelse för den egna livsstilens betydelse för hälsan, miljön och samhället.

Och också genom att eleven

- kan använda sig av matematiskt tänkande för vidare studier och i vardagslivet
- kan använda kunskaper från de naturvetenskapliga, tekniska, samhällsvetenskapliga, humanistiska och estetiska kunskapsområdena för vidare studier, i samhällsliv och vardagsliv
- kan lösa problem och omsätta idéer i handling på ett kreativt sätt
- kan lära, utforska och arbeta både självständigt och tillsammans med andra och känna tillit till sin egen förmåga
- kan använda sig av ett kritiskt tänkande och självständigt formulera ståndpunkter grundade på kunskaper och etiska överväganden.

Vi behöver utnyttja skolträdgårdens naturliga möjlighet till lärande på ett bättre sätt. Regeringen bör därför tillsätta en utredning om hur på bästa sätt kunna förstärka skolors möjligheter att införa och få stöd med skolträdgårdar som en del av skolarbetet för dess pedagogiska och kunskapsmässiga effekter.

Detta bör riksdagen till regeringen som sin mening ge till känna.

Stockholm den 2 oktober 2013

Mats Pertoft (MP)

Motion till riksdagen 2013/14:Ub328

av Agneta Gille och Lena Sommestad (S)

Utbildning i hållbar utveckling

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att nationellt och internationellt verka för utbildning i hållbar utveckling.

Motivering

En grundläggande utmaning för oss som medborgare i dag är att tillsammans skapa en hållbar utveckling i vårt land, men även bidra till detta utanför vårt lands gränser.

Olof Palmes tal vid Stockholmskonferensen om den mänskliga miljön 1972 illustrerar väl förutsättningarna för den utmaningen. "När det gäller människans livsmiljö finns det ingen individuell framtid, varken för människor eller för nationer. Framtiden är gemensam. I gemenskap ska vi dela den. Tillsammans måste vi skapa den."

Det handlar om alla tre dimensionerna av hållbar utveckling, den miljömässiga, den sociala och den ekonomiska, som ömsesidigt måste förstärka varandra. Det handlar alltså i lika hög grad om relationen människa–natur som relationen människa–människa och att dessa stöds av en sund ekonomisk utveckling.

Vid toppmötet i Johannesburg i september 2002 antog världens stats- och regeringschefer en handlingsplan, som uppmanar regeringarna världen över att låta utbildningssystemen från förskolan t.o.m. universiteten genomsyras av perspektivet hållbar utveckling. Här tillskrevs utbildning en avgörande roll för att nå hållbar utveckling och därmed kunna möta mänsklighetens stora utmaningar, så avgörande, att världens ledare uppmanade Förenta nationerna att förklara 2005–2014 som ett årtionde för utbildning för hållbar utveckling. Detta skedde genom beslut i FN:s generalförsamling i december 2002. Sverige bör åta sig ett ansvar som föregångsland inom utbildning för hållbar utveckling. Detta kan ske genom att vi på alla nivåer av utbildningssystemet stimulerar till ständigt pågående samtal och reflektioner. Det kan även ske genom stimulans uppifrån, genom riksdag, departement, myndigheter och kommunala församlingar. Men framför allt, genom konkreta idéer från dem som är direkt engagerade i utbildningen.

Ett engagerat arbete för hållbar utveckling på skolor och förskolor är också en fråga om kvalitet i skolarbetet. En väg att inspirera och ge stöd till respektive kommuns förskolor, grundskolor och gymnasieskolor är att arbeta för att erhålla Skolverkets utmärkelse Skola för hållbar utveckling. Utmärkelsen har visat sig vara framgångsrik då man har lyckats samla både pedagoger och rektorer kring miljöfrågor i skolan och inspirera dem att bredda perspektivet med hållbar utveckling.

Med tanke på det allvarliga läge som råder inom många områden i världen i dag, t.ex. inom klimatområdet, inom hälsoområdet, inom det sociala området och i kampen för mänskliga rättigheter, finns det verkligen starka skäl att hållbar utveckling förs in som ett viktigt perspektiv i utbildningen på alla nivåer inom förskolan, grundskolan, gymnasieskolan och folkbildningen, också i vårt land.

Vi måste med de synnerligen goda förutsättningar vi i vårt land har, ta vårt ansvar som föredöme och stimulera utbildningssystemen i alla delar av världen, att under detta årtionde präglas av perspektivet hållbar utveckling. Regeringen bör därför kraftfullt driva frågan om utbildning för hållbar utveckling i alla relevanta internationella organ, t.ex. Nordiska ministerrådet, EU, Europarådet, Unesco och Världsbanken samt genom Sidas verksamhet. Det ligger i vårt direkta nationella intresse att utbildningssystemen i alla delar av världen arbetar för hållbar utveckling och därmed för demokrati och fred.

Stockholm den 30 september 2013

Agneta Gille (S)

Lena Sommestad (S)

**Motion till riksdagen
2012/13:Ub218**

av Agneta Gille och Lena Sommestad (S)

Verka för utbildning i hållbar utveckling

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att nationellt och internationellt verka för utbildning i hållbar utveckling.

Motivering

En grundläggande utmaning för oss som medborgare i dag är att tillsammans skapa en hållbar utveckling i vårt land, men även bidra till detta utanför vårt lands gränser.

Olof Palmes tal vid Stockholmskonferensen om den mänskliga miljön 1972 illustrerar väl förutsättningarna för den utmaningen. "När det gäller människans livsmiljö finns det ingen individuell framtid, varken för människor eller för nationer. Framtiden är gemensam. I gemenskap ska vi dela den. Tillsammans måste vi skapa den."

Vår uppgift som politiker måste vara att formulera samhällsvisionen, att så konkret som möjligt beskriva vad en hållbar utveckling innebär på alla samhällets områden, peka på vägarna dit och stimulera medborgarna att från unga år tillsammans med andra vilja och kunna gå dessa vägar.

Det handlar om alla tre dimensionerna av hållbar utveckling, den miljömässiga, den sociala och den ekonomiska, som ömsesidigt måste förstärka varandra. Det handlar alltså i lika hög grad om relationen människa–natur som relationen människa–människa och att dessa stöds av en sund ekonomisk utveckling.

Vid toppmötet i Johannesburg i september 2002 antog världens stats- och regeringschefer en handlingsplan, som uppmanar regeringarna världen över att låta utbildningssystemen från förskolan t.o.m. universitetet genomsyras av perspektivet hållbar utveckling. Här tillskrevs utbildning en avgörande roll för att nå hållbar utveckling och därmed kunna möta mänsklighetens stora utmaningar, så avgörande, att världens ledare uppmanade Förenta nationerna att förklara 2005–2014 som ett årtionde för utbildning för hållbar utveckling. Detta skedde genom beslut i FN:s generalförsamling i december 2002.

Det finns således många goda skäl för att vi i Sverige ska stärka och tydliggöra utbildningens roll för att skapa framtiden, för att skapa en hållbar utveckling nationellt och internationellt. Sverige bör åta sig ett ansvar som föregångsland inom utbildning för hållbar utveckling.

Detta kan ske genom att vi på alla nivåer av utbildningssystemet stimulerar till ständigt pågående samtal och reflektioner över hur den enskilda förskolan, skolan, vuxenutbildningen, högskolan eller universitetet, folkbildningens studieförbund och folkhögskolor bättre och tydligare än i dag genom sin utbildning kan bidra till en hållbar utveckling. Det måste ske genom stimulans uppifrån, genom riksdag, departement, myndigheter och kommunala församlingar samt genom politiker på alla nivåer, som talar och skriver om utbildning för hållbar utveckling. Men framför allt, genom konkreta idéer från dem som är direkt engagerade i utbildningen, som lärare, elever, skol- och universitetsledare, studenter, föräldrar, forskare, övrig personal samt läromedelsförfattare och producenter. Ett engagerat arbete för hållbar utveckling på skolor och förskolor är också en fråga om kvalitet i skolarbetet. En väg att inspirera och ge stöd till respektive kommuns förskolor, grundskolor och gymnasieskolor är att arbeta för att erhålla Skolverkets utmärkelse Skola för hållbar utveckling. Utmärkelsen har visat sig vara framgångsrik då man har lyckats samla både pedagoger och rektorer kring miljöfrågor i skolan och inspirera dem att bredda perspektivet med hållbar utveckling.

Med tanke på det allvarliga läge som råder inom många områden i världen i dag, t.ex. inom klimatområdet, inom hälsoområdet, inom det sociala området och i kampen för mänskliga rättigheter, finns det verkligen starka skäl att hållbar utveckling förs in som ett viktigt perspektiv i utbildningen på alla nivåer inom förskolan, grundskolan, gymnasieskolan och folkbildningen, också i vårt land.

Vi måste med de synnerligen goda förutsättningar vi i vårt land har, ta vårt ansvar som föredöme och stimulera utbildningssystemen i alla delar av världen, att under detta årtionde präglas av perspektivet hållbar utveckling. Regeringen bör därför kraftfullt driva frågan om utbildning för hållbar utveckling i alla relevanta internationella organ, t.ex. Nordiska ministerrådet, EU, Europarådet, Unesco och Världsbanken samt genom Sidas verksamhet. Det ligger i vårt direkta nationella intresse att utbildningssystemen i alla delar av världen arbetar för hållbar utveckling och därmed för demokrati och fred.

Stockholm den 24 september 2012

Agneta Gille (S)

Lena Sommestad (S)

**Motion till riksdagen
2011/12:Ub392**

av Kurt Kvarnström och Carin Runeson (S)

Hållbar konsumtion för barn och unga

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om hållbar konsumtion för barn och unga.

Motivering

I dagens konsumtionssamhälle möter ungdomar ständigt en lång rad erbjudanden som kan vara svåra att överblicka konsekvenserna av. I allt för många fall kan vi se konsekvenserna av att människor inte alltid behärskar denna situation utan gör kortsiktiga och felaktiga val som till slut kan innebära att de fastnar i skuldfällan.

Konsumentverket har tagit fram skolmaterial om privatekonomi, konsumentskydd och hållbar konsumtion. På sin webbplats har man tips för ungdomar och idéer för skolans arbete med konsumentfrågor.

Det är mycket viktigt att skolan lär ut konsumentkunskap och därmed blir den viktigaste kunskapskällan istället för att massmedier kliver in och tar den rollen och ökar risken för ungdomar att hamna i konsumtionsfällan och därmed kanske också skuldfällan. Konsumentverkets information om dessa frågor har varit en stor hjälp i ungdomars och skolans arbete.

Vi menar att skolan och lärarna kan och måste spela en viktig roll på detta område. Det handlar om att uppfylla läroplanens mål om att förbereda eleverna för vuxenlivet och arbetsmarknaden. Det behövs utbildning för hållbar utveckling och hållbar konsumtion. Kunskap är en avgörande faktor för att hållbar konsumtion ska uppnås. Det är därför nödvändigt att den genomsyrar all utbildning, från förskolan och skolan till högskolan och folkbildningen.

Runt om i landet bedrivs spännande förskole- och skolprojekt, till exempel i att träna barn och ungdomar i att budgetera och kalkylera kostnader, så kallad konsekvensekonomi. Förhoppningsvis kan detta ge starkare och mer välinformerade konsumenter i framtiden. Tv-program som "Lyxfällan" blir då överflödiga.

En översyn bör göras för att undersöka hur man på bästa sätt kan stödja och uppmuntra alla goda förslag, idéer och projekt inom detta område.

Stockholm den 4 oktober 2011

Kurt Kvarnström (S)

Carin Runeson (S)

BILAGA 8 – Interpellationsdebatt 2014-01-14

den 19 november

2013/14:134 Skolans roll för att främja lärande för hållbar utveckling

av *Hillevi Larsson (S)* till utbildningsminister Jan Björklund (FP)

Klimatet blir allt varmare i världen, miljöförstöringen fortsätter och många arter håller på att utrotas. Vad gäller klimathotet så är vår påverkan på naturen, det ekologiska fotavtrycket, störst räknat per invånare i de rikaste och mest välutbildade delarna av världen. Vi har därmed ett särskilt ansvar för att vända utvecklingen.

FN, Unesco och EU har återkommande lyft utbildningssystemens betydelse för samhällsomställning för hållbar utveckling. År 2003 tog Sveriges riksdag fasta på resultaten från toppmötet för hållbar utveckling i Johannesburg år 2002 och menade att de var politiskt och moraliskt förpliktigande, att utbildning för hållbar utveckling bör förekomma i alla ämnen och som en integrerad del i utbildningssystemet och att alla former och nivåer av utbildning i Sverige ska inkludera alla tre aspekter av hållbar utveckling.

Vid det senaste toppmötet för hållbar utveckling, Rio + 20, i Rio de Janeiro sommaren 2012, ställde sig Sverige bakom slutdokumentet, *The Future We Want*, som innebär ett löfte att förbättra utbildningssystemet för att främja hållbar utveckling, genom bland annat förstärkt lärarutbildning och utvecklade läroplaner.

I skolans läroplan har hållbar utveckling fått stort utrymme och ingår även i kunskapskraven för grundskolan. I högskolelagen finns en bestämmelse om att högskolorna i sin verksamhet skall främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö, ekonomisk och social rättvisa och välfärd.

Det finns många lärare inom förskola, skola och högskola som gärna skulle vilja bidra till en hållbar utveckling inom ramen för utbildningen, om de bara fick stöd och hjälp i uppdraget. Men trots internationella åtaganden och ambitiösa målformuleringar om hållbar utveckling så är Skolverkets stöd till utbildning för hållbar utveckling helt försumbart.

För att främja Skola för hållbar utveckling har Skolverket anslagit 50 000 kronor per år. Som jämförelse kan nämnas att verket samtidigt anslagit 24 miljoner kronor per år till Lärande för entreprenörskap. Inför vårterminen 2014 går Skolverket ut med en inbjudan till högskolekurs för lärare om 7,5 högskolepoäng om entreprenöriellt lärande på olika platser i landet, vilket är utmärkt. Något sådant har man aldrig någonsin gjort för lärande för hållbar utveckling trots att denna är påbjuden av FN, Unesco och EU.

Utbildning för hållbar utveckling kan inte leva enbart på enskilda lärares engagemang i frågan. Behovet av samhällsomställning kräver att utbildningssystemet på alla nivåer bidrar till ökad medvetenhet hos eleverna om framtidens utmaningar, det räcker inte att förlita sig på enstaka eldsjälar i lärarkåren.

Forskaren Anders Jidesjö har tillsammans med professor Thomas Tydén presenterat nya forskningsresultat som visar att Sveriges utbildningssystem inte lever upp till läroplanens mål om lärande för hållbar utveckling. Orsaken är att barn och ungdomar inte involveras i verkliga problem och utmaningar i skolan. Konsekvensen blir, enligt forskningen, att eleverna kan uppleva utanförskap och inte känner sig delaktiga i det som händer omkring dem. Om unga däremot inkluderas i framtidsprojekt ökar självkänslan och handlingskraften inför de utmaningar som samhället står inför. Det senare betonas i läroplanen och kan också kopplas till den forskningsrapport som Ungdomsstyrelsen nyligen presenterade som visar att en av de faktorer som gör ungdomar stressade är oron för de globala miljöhoten.

Forskning visar också att om undervisningen får ett relevant innehåll ökar barns och ungdomars intresse för ämnet, vilket påverkar deras resultat positivt. Vad kan vara mer aktuellt och relevant än att vara delaktig i att forma en hållbar samhällsutveckling? Att delaktighet dessutom är hälsofrämjande ger extra plus. Det som nu krävs är att Skolverket får i uppdrag att ta fram ett åtgärdsprogram som både stöder och förstärker skolans roll för omställningen till ett hållbart

samhälle, helt i linje med skolans styrdokument och de internationella åtaganden som Sverige ställt sig bakom (exempelvis FN:s årtionde för utbildning för hållbar utveckling 2005–2014). Skolverket måste nu få mandat och resurser för uppdraget!

I februari gick Sveriges ledande miljöorganisationer ihop med andra nationella aktörer som verkar för att stödja skolan i lärande för hållbar utveckling och skickade en skrivelse till bland annat regeringen och Skolverket. De ville ha svar på hur vi på nationell nivå tar ansvar för att internationella och nationella överenskommelser kring lärande för hållbar utveckling efterlevs och hur man ser till att läroplanens mål om hållbar utveckling nås. Här är två av frågeställningarna: Vilken roll har utbildningssektorn i arbetet med hållbar utveckling? På vilka sätt kan olika sektorer samverka för att stärka arbetet med hållbar utveckling?

I Skolverkets svar på skrivelsen står det att man har inte något uppdrag att planera eller genomföra specifika åtgärder avseende implementering och uppföljning för området lärande för hållbar utveckling.

Från Utbildningsdepartementet blev svaret: Via Skolverkets hemsida kan skolor få stöd att utveckla undervisningen i hållbar utveckling, till exempel genom att läsa hur andra skolor arbetat med det. Eftersom det är Skolverket som arbetar med detta bör frågor angående stöd till lärare och skolor riktas dit. Detsamma gäller Skolinspektionens arbete. Regeringen fastställer mål, riktlinjer och resursfördelning för myndigheternas verksamhet, men bestämmer inte hur myndigheterna ska tillämpa en lag eller hur de ska besluta i olika ärenden.

Mot bakgrund av detta är det uppenbart att Skolverket måste få tydliga direktiv och resurser för att ge lärare det stöd och den fortbildning som krävs för att nå målen i skolans styrdokument kring lärande för hållbar utveckling och bli en del av den samhällsomställning som behövs både för att nå nationella och internationella mål på området.

Det som nu behövs är ett tydligt uppdrag till Skolverket i regleringsbrevet för 2014 med följande förslag till lydelse:

Uppdrag: Skolverket ska stimulera arbetet med lärande för hållbar utveckling i skolan. Det kan till exempel handla om att erbjuda kompetensutveckling, underlätta erfarenhetsutbyte samt fördela utvecklingsmedel och verksamhetsstöd. Skolverket ska även sprida relevanta forskningsresultat till skolorna samt kartlägga, analysera och sprida erfarenheter av huvudmännens arbete med lärande för hållbar utveckling. I detta arbete ska Skolverket ta del av relevanta organisationers erfarenheter, internationella erfarenheter och forskning inom området. Skolverket ska även samråda med andra berörda myndigheter vars uppdrag är att verka för hållbar utveckling samt ta initiativ till informations- och erfarenhetsutbyte mellan dessa. Årets verksamhetsstöd ska fördelas enligt vad som framgår under anslaget 1:5 Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet, anslagsposten 4. Uppdraget ska redovisas i årsredovisningen

Mina frågor till ministern är:

Avser ministern att ge ett tydligt uppdrag till Skolverket att vidta åtgärder för att främja lärande för hållbar utveckling?

Tänker ministern vidta några andra åtgärder för att säkerställa att nationella och internationella mål för lärande för hållbar utveckling uppnås?

Larsson, Hillevi (S) besvaras av

[anf.11 Utbildningsminister Jan Björklund \(FP\):](#)

Fru talman! Hillevi Larsson har frågat mig om jag avser att ge ett tydligt uppdrag till Skolverket att vidta åtgärder för att främja lärande för hållbar utveckling samt om jag tänker vidta några andra åtgärder för att säkerställa att nationella och internationella mål för lärande för hållbar utveckling nås. Jag håller med om att utbildningssystemet ska vara en del av Sveriges arbete med främjande av hållbar utveckling. I de olika läroplanerna för förskola, grundskola och gymnasieskola framgår också tydligt att utbildningen syftar till att utveckla kunskaper och förmågor som bland annat bidrar till en hållbar utveckling i ett globalt perspektiv. Som ett exempel kan jag nämna läroplanen för grundskolan från 2011. I den ställs det krav på att skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola har fått kunskaper om förutsättningarna för en god miljö och en hållbar utveckling. Genom styrdokumentet stöder skolans mål och riktlinjer en utbildning som ger

kunskap och insikt inom de områden som omfattar de nationella miljömålen. De gäller för alla skolor, men det är huvudmännen som ansvarar för att utbildningen lever upp till de krav och ambitioner som framgår i läro-, kurs-, och ämnesplanerna samt för examensmålen i gymnasieskolan. Skolverket har, som ett generellt uppdrag, till uppgift att stödja huvudmännen i deras utbildningsverksamhet, till exempel att implementera styrdokumentet. Därutöver hanteras utmärkelsen Skola för hållbar utveckling, som interpellanten nämner i sin interpellation, numera av staten och Skolverket. Syftet med utmärkelsen är att stödja och vara en inspirationskälla i det pedagogiska arbetet med hållbar utveckling, från förskola till vuxenutbildning. Mot bakgrund av detta kan jag konstatera att skolväsendet och Skolverket på olika sätt redan arbetar med lärande för hållbar utveckling.

anf.12 Hillevi Larsson (S):

Fru talman! Vi har kunnat se att svenska elevers kunskaper sjunker i viktiga ämnen, till exempel matte, naturvetenskap och svenska. Samtidigt kan vi se att vi inte lever upp till de styrdokument som finns för skolan när det gäller lärande för hållbar utveckling. Det gäller även internationella åtaganden, inte minst gentemot FN, där vi har lovat att vi ska ha lärande för hållbar utveckling i skolan. Man kanske inte tror att de här sakerna har ett samband, men det har de faktiskt. De dåliga kunskaper man kan se beror på att eleverna saknar relevans i undervisningen. Till stor del har man kunnat se en koppling här: Eleverna skriker efter relevans. De vill inte ha fiktiva exempel i undervisningen utan aktuella, viktiga frågor där de känner att de själva kan delta aktivt och göra någonting åt situationen, både i sitt eget privatliv - hur de själva lever - och i ett framtida yrkesval. De vill gå från åskådare till aktör. Det finns forskning på området som visar att man kan öka elevernas resultat, inte minst inom naturvetenskap, om de får denna relevans i undervisningen. Anders Jidesjö från Linköpings universitet har forskat om detta och kommit fram till att resultaten ökar när relevanta samhällsfrågor kopplas till ämnet. Han har forskat om just lärande för hållbar utveckling och de exempel i Sverige där man har satsat på detta. Vi kan se att ungdomar i dag egentligen inte är ointresserade av hållbar utveckling, tvärtom. Ungdomsstyrelsen visar att många ungdomar känner sig stressade av klimathotet och känner en uppgivenhet. De ser det som ett väldigt stort problem, men frågan är vad man ska göra åt det. Om man ger eleverna verktyg för att påverka omställningen till ett miljömässigt hållbart samhälle ökar elevernas självkänsla. De blir aktörer och känner att de kan göra något åt problemen, och samtidigt ökar resultaten. Man får även förutsättningar att öka rekryteringen inom de ämnena. Vi kommer nämligen att behöva folk på arbetsmarknaden, inte minst när det gäller att ställa om samhället. Där finns många arbetstillfällen. Det finns alltså ingen motsättning. Regeringen har satsat mycket på entreprenöriellt lärande, det vill säga lärande för entreprenörskap. Trots att det bara nämns en gång i läroplanen satsas 24 miljoner kronor för att uppmuntra detta. Det finns även en kurs där lärare kan läsa 7,5 högskolepoäng i entreprenöriellt lärande. Lärande för hållbar utveckling nämns dock 33 gånger i läroplanen, det vill säga väldigt många gånger, och det ska integreras i tio ämnen. Ändå finns bara 50 000 kronor avsatta för att gynna detta lärande. Det är Skola för hållbar utveckling, som har nämnts. Det är ganska tydligt att regeringen säger att det är kommunerna som ska sköta detta. När det gäller entreprenöriellt lärande satsar dock regeringen aktivt. Det är inget negativt, utan tvärtom jätteviktigt och jättebra. Men de borde göra detsamma för lärande för hållbar utveckling och även gifta ihop det med entreprenörskap. Min fråga är: Varför gör regeringen ingenting?

anf.13 Lena Sommestad (S):

Fru talman! Tack, utbildningsministern, för svaret! Jag vill med det här inlägget understryka betydelsen av den interpellation som Hillevi Larsson har framställt till utbildningsministern, inte minst frågan om kompetensutveckling inom det här viktiga området. Som miljöminister 2002-2006 var jag ansvarig för den lagstiftning som infördes för att implementera hela frågan om hållbar utveckling i det svenska utbildningsväsendet. Det gjordes i ett brett, internationellt samarbete efter det stora världstoppmötet i Johannesburg. Sverige var en ledande part i den utvecklingen. Det är

naturligtvis med besvikelse som jag ser att frågan har försumrats under så många år. Det är, precis som Jan Björklund säger, självklart så att arbetet fortsätter på många sätt. Det finns med i läroplanen och i kursplaner att man ska arbeta med detta, men det finns inte något riktigt engagemang bakom frågan, precis som Hillevi Larsson säger. Det hade inte behövt vara så. Frågan om hållbar utveckling är verkligen en fråga som går över blockgränserna och som jag är övertygad om att vi alla känner stort engagemang för. Samtidigt måste jag säga att jag känner stor glädje när jag ser att den samlade miljörelsen är så engagerad i frågan om lärande för hållbar utveckling. Så var det inte för tio år sedan. Det har vuxit en insikt också inom miljörelsen om betydelsen av den här frågan. Det är tio aktörer som skriver i Dagens Samhälle riktar sig till utbildningsministern. De ställer samma frågor som Hillevi Larsson: Varför satsar inte regeringen mer på de här frågorna? Det finns, som Hillevi Larsson säger, starka pedagogiska argument för att satsa på lärande för hållbar utveckling och att ha en mer relevant och engagerande undervisning. Men vad jag särskilt vill understryka är den betydelse som lärande för hållbar utveckling har i ett bredare perspektiv, inte minst för miljöpolitiken. Jag menar att det måste ses som en del av regeringens samlade ansvar för en politik för hållbar utveckling och för en god, effektiv och ansvarsfull politik för miljö och hållbar utveckling. Varför var detta en så stor fråga för Miljödepartementet 2004, och varför är det en så stor fråga för den samlade miljörelsen? Det är därför att detta är ett av de absolut bästa instrument som vi har för att få till stånd en omställning i samhället mot en hållbar utveckling. I ljuset av de dramatiska utmaningar som vi står inför miljöpolitiskt, men också när det gäller till exempel säkerhet och en socialt hållbar utveckling, är detta mycket betydelsefullt. Detta är ett av de mest effektiva instrument som vi har, bredvid lagstiftning, ekonomiska styrmedel och annat, för om inte medvetenheten ökar brett i befolkningarna och i världen kommer vi inte att lyckas med detta, kommer inte att lyckas förankra en bra politik demokratiskt. Det är också därför som frågan står högt på agendan i många internationella sammanhang. Jag kan ha förståelse för Jan Björklund när han säger att man inte kan lägga uppdrag på alla områden. Skolverket har generella uppdrag att verka för att läroplanerna fungerar. Skolinspektionen har som generellt uppdrag att följa upp att det som ska göras görs - det står i dokumenten, och då kan man säga att det ska göras. Men precis som Hillevi Larsson säger satsas det på andra områden, som entreprenöriellt lärande. Och detta är inte vilken fråga som helst. Detta är en av de absolut största frågor som vi har framför oss globalt. Den står högst upp på EU:s agenda och högst upp på FN:s agenda. Den står på OECD:s och Världsbankens agenda. Det är en fråga som är mycket speciell. Därför skulle jag verkligen önska att vi skulle få den typ av satsning som Hillevi Larsson efterfrågar, ett särskilt uppdrag till Skolverket att inte minst satsa på kompetensutveckling på det här viktiga området. Jag tror att många skulle vara mycket engagerade, ännu mer engagerade i dag, om de verkligen fick chansen att fördjupa sig.

anf.14 Utbildningsminister Jan Björklund (FP):

Fru talman! Jag tror att debattörerna här missförstår vad det betyder att ge ett uppdrag till Skolverket. Uppdrag till Skolverket att ta upp entreprenöriellt lärande eller något annat ger vi i regel därför att vi tror att skolväsendet inte uppmärksammar de frågorna. Men det ni pratar om nu är en av huvuduppgifterna för skolväsendet som man utför varje dag. Skolväsendet i Sverige har 215 miljarder kronor. En av huvuduppgifterna är de ämnen vi talar om nu. Hillevi Larsson hade räknat ut att termen "hållbar utveckling" nämns 33 gånger i den läroplan som jag har skrivit. Hur många gånger det nämns säger inte allt, men det är klart att det är framlyft oerhört tungt. I flera ämnen är detta numera oerhört centralt i kursplanerna. Det gäller geografi, biologi, fysik, kemi och en lång rad andra ämnen utöver det, som samhällskunskap. Det är i flera ämnen som detta är ett centralt innehåll. Det hjälper inte att ge några tusen eller någon miljon till Skolverket och tro att det skulle förändra något. Detta är en av skolans huvuduppgifter, något man gör i skolan varje dag. Då hänger ni upp er på att det skulle vara ytterligare ett av hundra småuppdrag till Skolverket och tror att det skulle förändra något. Men det gör det inte - det handlar inte om det. Detta är så att säga en av mänsklighetens stora överlevnadsfrågor. Det kan man se i läroplanen och den kunskap som vi har fått. Lena Sommestad gjorde som miljöminister ett jobb kring detta, och det har även andra miljöministrar och olika regeringar gjort. Detta är upplyft till en av de största frågorna. Nu hänger ni upp er på

att det skulle vara ytterligare ett uppdrag till Skolverket för någon miljon och tror att det skulle ändra något. Men detta är ju något man jobbar med varje dag - det vet alla som har barn i svensk skola. Detta är ständigt återkommande teman i mängder av arbetsuppgifter de håller på med. Jag delar helt ert engagemang och er uppfattning att detta är viktigt. Men detta finns bland de huvuduppgifter som skolan håller på med varje dag runt omkring i Sverige. Några byråkrater ytterligare på Skolverket är liksom inte lösningen. Beträffande lärarfortbildningen: Ursäkta, men på er tid lades lärarfortbildningen ned. Det är nu vi har lärarfortbildning. Lärarlyftet startade vi, och någon miljard varje år lägger vi ned. Kurserna i NO, som ofta har just den här inriktningen, är bland de största kurser som finns. Det avskaffades på er tid, när ni satt i regeringen, och det är vi som har infört det. Påstå inte att skolan inte jobbar med hållbar utveckling, för det gör man varje dag! Intresset är jättestort, och lärarna är intresserade av att fortbilda sig och lära sig mer, och det sker genom de satsningar vi nu gör.

anf.15 Hillevi Larsson (S):

Fru talman! Det Jan Björklund säger är rätt intressant. Det har gjorts undersökningar, och det finns en rykande färsk undersökning om hur det ser ut i skolan med lärande om hållbar utveckling. Det visar sig att väldigt många skolor upplever att de inte får tillräckligt stöd för den här viktiga frågan. De upplever att staten brister i det stödet. Vad de skulle önska är riktade statsbidrag, kompetensutveckling, tydliga direktiv och uppföljning. Man kan även se brister kommunalt, att detta är nedprioriterat på kommunal nivå. Bara var femte kommun ger medel för detta, och var fjärde kommun säger att de inte ger grundskolan tillräckligt stöd. På punkt efter punkt i undersökningen kan man se att de upplever att det är nedprioriterat på statlig nivå - Skolverket har inget uppdrag - och även på kommunal nivå. Vad detta vilar på är i första hand enstaka eldsjälares engagemang. Det är alltså lärare som brinner så mycket för de här frågorna att de lägger ned en stor del av sin fritid på det. Men en så viktig fråga får inte enbart vila på eldsjälarna. Dels finns det inte eldsjälarna i den omfattningen överallt, dels ska det inte i första hand handla om ideellt engagemang, utan detta ska vara en del av verksamheten. Det får inte vara så, när en eldsjäl försvinner, att det blir ett glapp som inte fylls med något annat. Detta borde finnas i alla ämnen på alla skolor, och egentligen borde alla lärare få någon form av kompetensutveckling för att kunna ta in detta i undervisningen. Det är självklart extra viktigt i till exempel naturvetenskapliga ämnen, men egentligen borde alla ämnen integrera de här perspektiven, för det handlar ju om hela planetens överlevnad. Vad som också är intressant, förutom den undersökning som visar att detta är nedprioriterat, är att det gjordes en enkätundersökning som skickades ut. Det var ledande miljöorganisationer och nationella aktörer på det här området som stod bakom enkätundersökningen. De ville ha svar på vad man gör från olika håll för att leva upp till skolans läroplan om lärande för hållbar utveckling och de internationella åtaganden som vi själva har tagit på oss, där vi har lovat att ha ett bra lärande för hållbar utveckling i skolan. När man skickade den enkäten till Skolverket svarade Skolverket att de inte har något uppdrag att vare sig planera eller genomföra specifika åtgärder för att implementera och följa upp lärande för hållbar utveckling. De sade alltså att de inte har något uppdrag på det här området. När samma enkät skickades till Utbildningsdepartementet var svaret att skolor kan få stöd i att utveckla undervisningen för hållbar utveckling via Skolverkets hemsida. Svaren överensstämmer inte med varandra vilket visar att regeringen måste ge Skolverket uppdraget på ett mycket tydligare sätt. I min interpellation föreslog jag ett tydligt ställningstagande i regleringsbrevet för vad Skolverket ska göra. Tyvärr finns det ingenting i regleringsbrevet. Det finns mycket som man kan och behöver göra: kompetensutveckling av lärare, erfarenhetsutbyte mellan olika skolor, ekonomiska resurser till stöd, kartlägga, analysera och sprida kunskaper på området, samverka med organisationer, ta del av forskning och samverka med berörda myndigheter.

anf.16 Lena Sommestad (S):

Fru talman! Vi vet nog vad det innebär att ge ett uppdrag, Jan Björklund. Liksom Hillevi Larsson säger visar flera undersökningar att det är väldigt ojämnt. Och som Jan Björklund säger, finns det ett stort engagemang. Det är otroligt

roligt. Men det är också oroande att vi har en så pass ojämn utveckling av det här perspektivet i olika skolor. Om jag vore Jan Björklund skulle jag vara bekymrad över att det finns ett så stort engagemang och så stor oro bland miljöorganisationerna, till exempel Naturskyddsföreningen, som är nära skolorna i den här frågan. De jobbar tillsammans med skolorna. I det samarbetet ser man att det saknas mycket stöd och inte minst kompetensutveckling. Min erfarenhet, från när jag mötte många lärare och var ute på skolor och såg hur de jobbade med den här typen av frågor, är att det verkligen behövs professionellt stöd utifrån av olika slag. Vi har till exempel haft naturskolorna som har hjälpt till med miljöperspektivet. Men det behövs också när det gäller utbildning för hållbar utveckling, inte minst därför att det är ett nytt perspektiv som ska utvecklas. Regeringen kan lägga 24 miljoner på entreprenöriellt lärande och ge särskilda uppdrag, vilket jag precis som Hillevi Larsson tycker är bra. I den diskussionen finns det dock en efterfrågan på att man i de satsningarna även beaktar frågorna om hållbar utveckling på ett tydligare sätt och att utbildningsministern och regeringen också visar på ett engagemang för att entreprenöriellt lärande kan ha med även det perspektivet. Det vore bra eftersom entreprenöriellt lärande handlar om att få in ett perspektiv i skolan precis som lärande för hållbar utveckling gör. Jag skulle vilja höra hur utbildningsministern ser på möjligheten att utveckla lärande för hållbar utveckling inom ramen för de satsningar som görs på entreprenöriellt lärande, till exempel Ung Företagsamhet.

anf.17 Utbildningsminister Jan Björklund (FP):

Fru talman! Jag skulle vilja fråga debattörerna: Varför finns inte det som ni säger med i Socialdemokraternas skolmotion? Varför har ni inte lyckats övertyga ert eget parti? Varför har ni inte övertygat Ibrahim Baylan om att detta ska ske? Det beror på att han och de socialdemokrater som sysslar med utbildningspolitik vet att skolväsendet redan är fullt upptaget med detta. Jag kan göra en enkät till Sveriges skolchefer på precis samma sätt som Naturskyddsföreningen har gjort

och fråga om de skulle vilja ha mer stöd i denna specifika fråga. Alla kommer att svara ja oavsett vad det handlar om; jag lovar. Man kommer alltid att vilja ha mer stöd. Det intressanta med Naturskyddsföreningens enkät är att de svarar att de tycker att de nationella styrdokumentet är väldigt tydliga när det gäller hållbar utveckling. Det finns ingen otydlighet. Det var otydligt förut. På den gamla regeringens tid var styrdokumentet otydliga på den här punkten. Nu är de tydliga. Det är vad skolcheferna svarar. Vill man ha mer stöd? Ja, om frågan ställs på det sättet vill alla alltid ha mer stöd i allting. Vi måste bedöma om det är en rimlig nivå på stödet. Min uppfattning är att det är det. Min uppfattning är också att skolorna jobbar frenetiskt med detta. Ni säger sedan att det är olika i olika kommuner. Svara då även på den andra frågan. Den första var: Varför har ni inte fått med ert eget parti? Den andra frågan är: Varför ska skolan vara kommunal om vi ska bestämma allting härifrån? Ni talar om att undervisningsmetoder i hållbar utveckling ska utvecklas på ett visst sätt så att det blir spännande. Ska riksdagen ta över makten att bestämma om undervisningsmetoder? Ni är ute på ett gungfly. Ni bestämmer att skolan ska vara kommunal. Jag är emot det och tycker att den ska vara statlig. Jag vill styra mer. Det är dock bestämt, och det finns en majoritet i riksdagen som tycker att skolan ska vara kommunal. Men så fort ni tycker att någonting ska förändras ska staten ändå gå in och styra i detaljfrågor om undervisningsmetoder. Det måste lärarna få ansvaret för att utveckla. Inom Läraryftet erbjuds nu fortbildning i alla ämnen, men det är totalt fokus på de naturorienterade ämnena och frågor som rör till exempel hållbar utveckling och miljö. Det är nästan högst prioriterat av allt, efter läsning. Det finns så många möjligheter inom detta som inte fanns när ert eget parti hade ansvaret. Berätta gärna varför ni inte får med ert eget parti. Varför pressar ni mig? Det är Baylan ni ska pressa. Varför får ni inte med honom på detta? Och varför ska staten gå in och styra precis allting när ni tycker att skolan ska vara kommunal?

anf.18 Hillevi Larsson (S):

Fru talman! Om det inte hade funnits ett problem på området hade vi inte haft den här debatten i dag. Problemet är att undersökningar och forskning visar att det inte fungerar. Vi lever inte upp till läroplanen när det gäller lärande för hållbar utveckling. Vi lever inte upp till de internationella dokument vi har ställt oss bakom. Forskningen visar att undervisningen inte är upplagd på ett sätt som gör att eleverna känner att de kan påverka samhällsutvecklingen. Om man ändrade inriktningen och till exempel talade om konkreta samhällsproblem i dag såsom problemen när det gäller konsumtion, resursfördelning och kemikalieproblem hade man ökat elevernas kunskap och möjlighet att göra bra ifrån sig i ämnena men även gett dem verktyg för att arbeta för en hållbar utveckling i samhället. Hela ämnesområdet handlar om att ge eleverna verktyg för att kunna agera konkret, både som privatperson, med hjälp av andra och kanske i ett framtida yrkesval där man jobbar aktivt med samhällsomställning.

Vi kommer att behöva mycket kreativitet i framtiden om vi ska klara den enorma samhällsomställning som också är förutsättningen för att samhället över huvud taget ska fortsätta i den form vi har sett hittills. Detta är verkligen en ödesfråga. Det sade även Jan Björklund. Då är det desto viktigare att satsa på det. När man nu ser i forskningen att det inte fungerar och att vi inte klarar uppdraget borde man agera. Regeringen har agerat när det gäller till exempel entreprenöriellt lärande. Där har man inte sagt att det är kommunernas sak, utan stöder aktivt kommunerna i det arbetet. Det borde man göra även i det här fallet. I fråga om en skola för hållbar utveckling var målet att alla skolor skulle nå upp till det. I dag är det 88 skolor som är med i projektet.

anf.19 Utbildningsminister Jan Björklund (FP):

Fru talman! Jag konstaterar att Sveriges skolor tycker att målsättningarna är tydliga när det gäller hållbar utveckling i läroplanen, numera. Så var det inte förut, men utifrån 2011 års läroplan tycker man det. Det är på ett sätt den viktigaste aspekten i den enkät som Naturskyddsföreningen har gjort och som ni och jag har tagit del av. Skolan är nämligen målstyrd. Vi har en modell för skolan i Sverige. Därför har ni inte fått med er Ibrahim Baylan och era egna skolpolitiker på de här förslagen. Skolan fungerar nämligen på det sättet att riksdag och regering sätter upp mål. Sedan ska vi ha utbildade lärare som har en mycket stor frihet att lägga upp undervisningen. Vi har också lärarutbildning och lärarfortbildning. Lärarfortbildningen är flera gånger större än den var när Socialdemokraterna styrde. Det är mycket stor inriktning på naturvetenskap och naturorienterade ämnen. Hållbar utveckling, klimatfrågor och så vidare är en mycket tung del. Jag är beredd att försvara den styrmodell vi har. Jag är inte beredd att ställa upp på att riksdagen ska gå in och tala om att det nu ska vara grupparbeten och särskild pedagogik i vissa ämnen och så vidare. Det är jag inte beredd att göra. Det som ni ytterst är ute efter är att Skolverket på riksdagens uppdrag ska gå in och tala om sådant. Jag tror inte på den styrningen. Skolan blir inte bättre av att staten går in och detaljstyr i klassrummen, som ni vill. Det tycker inte era egna skolpolitiker heller. Det är därför som ni inte ens får med er dem. När det gäller det engagemang ni har för hållbar utveckling tror jag däremot att vi är fullständigt eniga i kammaren om att vi i vår samhällsutveckling måste fokusera mer på klimatfrågan. Skolan gör redan det i stor utsträckning, även om det på grund av kommunaliseringen ser olika ut i olika skolor. Det ska erkännas.